

نگاهی به ۳ نمایشنامه فارسی که به تازگی منتشر شده اند

خادم‌انشر قطره که در زمینه انتشار نمایشنامه از پرکارترین ناشران ایران است و توجهی جدی نیز به انتشار نمایشنامه های ایرانی دارد، به تازگی نمایشنامه هایی در این حوزه منتشر کرده است. در ادامه مروری کوتاه داریم بر سه نمایشنامه «سوئیچ»، «خلبان یک لاقبای پیزوری» و «مضحکه شبیه قتل».

- کنارزدن پرده از درون خود

کتاب «سوئیچ» (شش تک گویی) به قلم علی محمدرحیمی، مجموعه ای از شش نمایشنامه کوتاه و تک‌گویی محور است با عنوان های «آدگ»، «اعتراف های یک ژنرال»، «مرا با خود می برد»، «درخت شاتوت»، «هشتمین گوجه فرنگی» و «حلبمه» که کنار هم قرار گرفته‌اند. هریک از این متن ها بریک صدا، یک بدن و یک موقعیت بحرانی بنا شده‌اند، موقعیتی که در آن شخصیت اصلی ناچار است حرف بزند، گذشته را به یاد بیاورد، چیزی را پنهان کند یا ناگهان پرده ای از درون خود کنار بزند. در این مجموعه صحنه معمولاً خلوت است، اما ذهن شخصیت ها شلوغ، متلاطم و پر از تصویرهای ماندگار است. فضای اثر را همین تضاد شکل می دهد. کتاب «سوئیچ» فقط مجموعه ای از تک‌گویی های جدا از هم نیست، بلکه میدان برخورد چند دغدغه مشترک از جمله قدرت و خشونت، حافظه و فقدان، بدن و ترس، میل به نجات و کشش به نابودی است. در یک نمایشنامه از کتاب «سوئیچ» زبان رسمی و برطمطراق به ابزاری برای افشای استبداد بدل می شود و در متنی دیگر گفتار روزمره یک راننده یا مردی بیمار، لایه های عمیق تری از تنهایی و حسرت را آشکار می‌کند. بعضی شخصیت ها در آستانه مرگ ایستاده‌اند، بعضی درگیر خاطره ای پاک نشدنی‌اند و بعضی میان هویت های متضاد گیر افتاده‌اند. تنوعی که علی محمدرحیمی ایجاد می‌کند، باعث شده که نمایشنامه حال و هوای خاص خود را داشته باشد، اما همه آن ها در یک نقطه به هم می‌رسند، لحظه‌ای که زبان دیگر فقط وسیله حرف زدن نیست و به صحنه آشکارشدن بحران تبدیل می‌شود. نمایشنامه هایی که در کتاب «سوئیچ»، کنار هم قرار گرفته‌اند از نظر فضاسازی دامنه‌گسترده ای دارد، از حیاط یک عمارت و تریبون سخنرانی تا تاکسی، اتاق بیمارستان، سالن اجرا و فضای مترو، هر مکان به گونه‌ای انتخاب شده که فشار روانی شخصیت را بیشتر کند. نمایشنامه های علی محمد رحیمی اغلب با جزئیات دیداری و شنیداری پیش می‌روند و برای اجرا نیز ظرفیت بالایی دارند. در این مجموعه تک‌گویی فقط روایت یک ماجرا نیست، نوعی روایی مستقیم با ذهنی آشفته، زخمی با سرکش است که مدام میان اعتراف، توجیه، خاطره و هراس جابه جا می‌شود.

سوئیچ (شش تک‌گویی) / نوشته علی محمدرحیمی / نشر قطره، ۱۴۰۵ / ۸۲ صفحه / ۲۰۵ هزار تومان

یک خلبان روس در دربار قاجار

«خلبان یک لاقبای پیزوری» نوشته حسین مهکام، نمایشنامه‌ای کم‌دی است. این اثر با بردن ما به زمانه احمدشاه قاجار، موقعیتی نامعمول را روی صحنه می‌آورد، سقوط یک خلبان در نزدیکی تهران و ورود او به دربار، جایی که سوءتفاهم، هویت پنهان، هوس، ترس و قدرت در هم می‌آمیزد. پشت این موقعیت خنده‌آور، تصویری از دربار، مناسبات جنسیتی و بازی تاریخ دیده می‌شود. از صحنه های نخست وارد جهانی می‌شویم که در آن موسیقی، شوخی، هجو و بازی با تاریخ کنار هم قرار گرفته‌اند. ماجرا با سقوط یک هواپیمای روسی در بیرون تهران آغاز می‌شود. ورود خلبان به دربار، زنجیره‌ای از کشمکش را به راه می‌اندازد. این نمایشنامه از شخصیت هایی مثل احمدشاه، تلخک، خلبان روس، فیروزه و زنان حرم سرا استفاده می‌کند تا مناسبات قدرت، میل، ترس و نمایش بودن تاریخ را به تصویر بکشد.

در این اثر شخصیت‌ها مدام در میان گذشته و حال را به هم می‌زنند. آن‌ها گاهی از دل فضای قاجاری حرف می‌زنند و گاه ناگهان به واژه‌ها، رفتارها و اشاره‌هایی می‌رسند که به زمانه دیگری تعلق دارد. این جابه جایی‌ها، نمایشنامه را به اثری تبدیل کرده است که هم به سنت نمایش های شادی آور و روحوضی نزدیک می‌شود و هم نقدی تند و بازیگوشانه به استبداد، دربار، مناسبات زن و مرد و حتی شیوه روایت تاریخ وارد می‌کند. ترانه‌ها، گروه موسیقی و روایت‌گری تلخک نیز باعث می‌شود نمایشنامه حاضر کیفیتی اجرایی و پرتحرک داشته باشد. این نمایشنامه به مسئله هویت و نقش بازی کردن نیز می‌پردازد. خلبان، فیروزه، تلخک و حتی خود شاه هر کدام در موقعیتی قرار می‌گیرند که باید چیزی را پنهان کنند، به چیزی وانمود کنند یا از تصویری که دیگران از آن‌ها ساخته‌اند، فرار کنند. نمایشنامه حرم سرا را فقط پس زمینه ماجرا ندانسته و به زنان نیز مجال می‌دهد که در گفت وگوها، رقابت‌ها و همدستی‌ها حضوری مؤثر داشته باشند.

خلبان یک لاقبای پیزوری / نوشته حسین مهکام / نشر قطره، ۱۴۰۵ / ۸۸ صفحه / ۲۲۰ هزار تومان

بازسازی مضحک یک قتل سیاسی

«مضحکه شبیه قتل» اثر حسین کیانی، نمایشنامه‌ای است که در آن شوخی، هجو، تاریخ و اشفگی اجتماعی درهم می‌آمیزند و صحنه‌ای پربرت و امد از آدم‌های درامنده، فرصت طلب و خیال‌باف شکل می‌گیرد. متن با تکیه بر گفت‌وگوهای تند، موقعیت‌های نمایشی و لحن عامیانه، ماجراجایی را پیش می‌برد که از یک شاهی کم‌شده در چاهک مستراح تا بازسازی مضحک یک قتل سیاسی، یعنی قتل ناصرالدین شاه امتداد پیدا می‌کند.

نویسنده جهان «مضحکه شبیه قتل» را بر پایه افراتق، کنایه، شوخی تلخ و آشوب صحنه بنا می‌کند. شخصیت‌ها نام‌هایی به یادماندنی دارند، از هرکی باش‌خان و آقامردک‌جان تا اخترمقوا، جان‌خان خاتم، عزیزالسلطنه، تشریبک و حباب. هر یک از آن‌ها نه فقط یک فرد، بلکه حامل نوعی تیپ اجتماعی، رفتاری و زبانی‌اند و همین ویژگی به متن حالتی نمایشی و پرتحرک داده است. نمایشنامه «مضحکه شبیه قتل»، ماجرای هرکی باش‌خان و نوکرش آقامردک‌جان را دنبال می‌کند؛ دو شخصیت‌آواره و خسته که از دل گرفتاری‌های روزمره، بی‌پولی و وابستگی به اخترمقوا سر در می‌آورند و ناگهان وارد بازی بزرگ‌تری می‌شوند. یک شاهی گم‌شده، دعواهای ناشوخی، خواب و جای خواب و بعد کشیده شدن به اندرونی و ماجرای برپا کردن مضحکه یا شبیه‌قتل شاه، خط اصلی روایت را می‌سازد.

نمایشنامه فضای خود را در جایی میان اندرونی، گذر، خانه، مستراح عمومی و تالار کاخ می‌سازد، فضاهایی که مدام عوض می‌شوند و در هر کدام شکلی تازه از کشمکش پدید می‌آید. در این نمایش نامه، مسئله فقط پیش‌بردن یک ماجرا نیست، بلکه نشان دادن وضعیتی آشفته است که در آن مردم میان سوکواری و خنده، شأن و ابتذال، عشق و منفعت، هنر و کاسبی مدام جابه‌جا می‌شود. حسین کیانی از دل همین جابه‌جایی‌ها طنزی می‌سازد که گاهی خنده‌دار و گاهی گزنده است. اشاره به شبیه‌خوانی، مضحکه، مجلس خوانی و رقابت میان شکل‌های مختلف اجرا هم نشان می‌دهد که نمایشنامه به سنت‌های اجرایی ایرانی توجه دارد و آن‌ها را به صورت زنده وارد متن کرده است. این اثر علاوه بر موقعیت‌های کمیک، بر زبان نیز تکیه زیادی دارد. گفت‌وگوها پر از تکرارهای هدفمند، بداهه‌نمایی، متلک، آواز، رجز و بازی‌های کلامی‌اند و همین زبان، ریتم اثر را می‌سازد. در دل این شوخی‌ها، موضوع‌هایی مثل فقر، بی‌پناهی، میل به بقا، مناسبات قدرت، رقابت، حسرت و فرسودگی هم دیده می‌شود.

مضحکه شبیه قتل / نوشته حسین کیانی / نشر قطره، ۱۴۰۵ / ۱۱۶ صفحه / ۲۹۰ هزار تومان

شهریار

۴شنبه
۳ شهریور ۱۴۰۵
شماره ۱۳۸
تیراژ ۳۸۶۱

۱۱

شهریار

نگاهی به فروش سینماهای خراسان رضوی در دومین ماه تابستان ۱۴۰۵

«زنده‌شور»، گیشه مرداد را زنده کرد

فیلم سینمایی «زنده‌شور»

سینماها در مرداد باشد. از سوی دیگر، حضور چهره های شناخته شده در فیلم های تازه اکران شده نشان می دهد همچنان نام بازیگران و فیلم سازان می تواند در تصمیم مخاطب برای رفتن به سینما اثرگذار باشد. در ادامه جزئیات بیشتری درباره فروش فیلم ها در دومین ماه تابستان را بررسی کرده ایم.

فیلم سینمایی «استخر»

فیلم سینمایی «آنتیک»

بخشی از مخاطبان را به سینما جذب کنند.

- کاهش فروش پس از حاشیه های اکران

«تهران کنارت» ساخته علی بهراد در دومین ماه تابستان با فروش ۳۳۵ میلیون تومانی، رتبه هفتم را به خود اختصاص داده است. فروش فیلم حدود ۲۰۰ میلیون تومان کمتر از تیر بوده و همین کاهش باعث سقوط یک پله ای آن در جدول شده است. «تهران کنارت» درامی درباره نسل جوان شهری است و موضوع هایی مانند عشق، تنهایی، مهاجرت، بحران هویت و تلاش برای بقا را دنبال می‌کند. فیلمی که در روزهای نخستین اکران خود به دلیل حاشیه های فراوان درباره محتوایش با استقبال مخاطبان روبه‌روشد اما در ادامه نتوانست این استقبال را حفظ کند.

- کم‌دی‌ای که انتظارات را برآورده نکرد

«خواب نما» با فروش ۳۱۰ میلیون تومان در رتبه هشتم قرار گرفته است. این فیلم که از ۱۹ تیر اکران شده، حدود ۸۰ میلیون تومان افزایش فروش داشته و یک پله در جدول صعود کرده است. رضا مقصودی این فیلم را با حضور جواد رضویان، بیژن بنفشه خواه و بهاره کیان افشار، ساخته است. داستان آن نیز درباره تلاش برای به دست آوردن ثروت پدربزرگ و مجموعه ای از موقعیت های کم‌دی است. با وجود افزایش فروش «خواب نما» هنوز نتوانسته انتظارات را برآورده کند. مسئله‌ای که نشان می‌دهد صرف کم‌دی بودن یا استفاده از بازیگران شناخته شده، تضمینی برای موفقیت در گیشه نیست.

- ادامه افت «تاکسیدرمی» در گیشه

«تاکسیدرمی» در مردادماه با دو پله سقوط، رتبه نهم را به خود اختصاص داده است. این فیلم نزدیک به ۲۰۰ میلیون تومان کاهش فروش داشته و به فروش ۲۲۹ میلیون تومانی دست پیدا کرده است. فیلم محمد پایدار با بازی مجید صالحی، هادی کاظمی و حسن معجونی، داستانی تاریخی و فانتزی را درباره عبدالرضا پهلوی و ماجرای شکار گوزن زرد ایرانی در سال های منتهی به انقلاب روایت می‌کند. کاهش فروش در مرداد نشان می‌دهد این اثر نیز نتوانسته در رقابت با فیلم‌های تازه اکران شده جایگاه خود را حفظ کند.

- ادامه حضور با فروشی کم‌ررق

در رتبه چهارم، «آنتیک» به کارگردانی هادی نائیچی قرار دارد. این فیلم در مرداد بیش از ۴هزار مخاطب داشت و ۵۳۷ میلیون تومان فروخت. در «آنتیک» بازیگرانی چون پژمان جمشیدی، بیژن بنفشه خواه و ستاره پسیانی بازی می‌کنند و داستان آن درباره دو آنتیک باز است که پس از کساد شدن بازارشان وارد ماجراجویی تازه می‌شوند. با وجود استقبال مخاطبان از «آنتیک» در روزهای نخست اکران، این فیلم نتوانست با موج ایجاد شده توسط فیلم‌های تازه رقابت کند و کاهش فروش آن نسبت به ماه قبل، نشان دهنده افت تدریجی اقبال مخاطبان است.

- استقبال «هزار نفری از استخر»

در رتبه دوم جدول فروش مرداد، «استخر» ساخته سروش صحت قرار دارد. فیلمی که بیش ۵۰هزار مخاطب داشته و فروش ۶ میلیارد و ۶۷۹ میلیون تومانی را ثبت کرده است. این فیلم در روزهای ابتدایی اکران توانست به واسطه نام سروش صحت و حضور بازیگران مطرح، خیلی زود خود را به صدر جدول برساند. اما در ادامه رقابت را به «زنده شور» واگذار کرد و به رتبه دوم رسید. «استخر» نیز همچون دو فیلم قبلی صحت، «جهان با من برقص» و «صبحانه با زرافه ها»، فضایی متفاوت از کم‌دی های مرسوم دارد و تلاش می‌کند طنز را از دل روابط و تجربه های روزمره انسان ها بیرون بکشد. داستان فیلم هم درباره زوجی با بازی امین حیایی و سحر دولتشاهی است که پس از ۲۵سال زندگی مشترک، با تصمیم ناگهانی زن برای جدایی روبه‌رو می‌شوند. با وجود فروش قابل توجه «استخر» در گیشه مرداد، به نظر می‌رسد این فیلم نتوانسته مانند آثار قبلی سروش صحت رضایت مخاطبان را جلب کند.

- فیلم قدیمی همچنان در جمع پر فروش‌ها
- «جیمزباند» با فروش یک میلیارد و ۷۷۳ میلیون تومانی و جذب ۱۳ هزار و ۶۷۳ مخاطب، رتبه سوم جدول مرداد را به خود اختصاص داده است. فروش این فیلم تقریباً مشابه تیر بوده، اما به دلیل ورود آثار تازه و عملکرد بهتر آن‌ها، «جیمزباند» یک پله در جدول سقوط کرده است. این فیلم به کارگردانی بهمن گودرزی با بازی محسن کیایی و سام درخشانی، قدیمی‌ترین فیلم حاضر در چرخه اکران است. با این حال، ماندگاری «جیمزباند» در میان سه فیلم نخست جدول نشان می‌دهد آثار کم‌دی حتی در شرایطی که فیلم‌های تازه و پرستاره وارد رقابت می‌شوند، همچنان بخشی از مخاطبان خود را حفظ می‌کنند.

- بازگشت فیلم غیر کم‌دی به صدر گیشه

صدرنشین مرداد سینماهای خراسان رضوی سرگزداشتن چند ماه کم‌رونق، در ماه مرداد، فیلمی که بیش از ۶۷ هزار مخاطب را به سالن‌های سینما کشاند و حدود ۹ میلیارد تومان فروش داشت. اهمیت موفقیت این فیلم تنها در رقم فروش آن خلاصه نمی‌شود، «زنده شور» در شرایطی صدرنشین شده که بخش قابل توجهی از گیشه سینمای ایران طی سال‌های اخیر در اختیار آثار کم‌دی بوده است. این فیلم با بازی بهرام افشاری، حامد بهداد، امیر جعفری و سارا بهرامی، داستان نماینده دادستانی را روایت می‌کند که در آخرین ساعات پیش از اجرای حکم اعدام پنج مجرم، تلاش می‌کند از خانواده‌های اولیای دم رضایت بگیرد. دریافت پنج سیم‌رغ در جشنواره فیلم فجر، درکنار ترکیب بازیگران محبوب و سابقه خوب کاظم دلاشی در ساخت آثار جنایی از جمله عواملی است که می‌تواند در جلب اعتماد مخاطب مؤثر بوده باشد.

- «استقبال «هزار نفری از استخر»

در رتبه دوم جدول فروش مرداد، «استخر» ساخته سروش صحت قرار دارد. فیلمی که بیش ۵۰هزار مخاطب داشته و فروش ۶ میلیارد و ۶۷۹ میلیون تومانی را ثبت کرده است. این فیلم در روزهای ابتدایی اکران توانست به واسطه نام سروش صحت و حضور بازیگران مطرح، خیلی زود خود را به صدر جدول برساند. اما در ادامه رقابت را به «زنده شور» واگذار کرد و به رتبه دوم رسید. «استخر» نیز همچون دو فیلم قبلی صحت، «جهان با من برقص» و «صبحانه با زرافه ها»، فضایی متفاوت از کم‌دی های مرسوم دارد و تلاش می‌کند طنز را از دل روابط و تجربه های روزمره انسان ها بیرون بکشد. داستان فیلم هم درباره زوجی با بازی امین حیایی و سحر دولتشاهی است که پس از ۲۵سال زندگی مشترک، با تصمیم ناگهانی زن برای جدایی روبه‌رو می‌شوند. با وجود فروش قابل توجه «استخر» در گیشه مرداد، به نظر می‌رسد این فیلم نتوانسته مانند آثار قبلی سروش صحت رضایت مخاطبان را جلب کند.

- فیلم قدیمی همچنان در جمع پر فروش‌ها

«جیمزباند» با فروش یک میلیارد و ۷۷۳ میلیون تومانی و جذب ۱۳ هزار و ۶۷۳ مخاطب، رتبه سوم جدول مرداد را به خود اختصاص داده است. فروش این فیلم تقریباً مشابه تیر بوده، اما به دلیل ورود آثار تازه و عملکرد بهتر آن‌ها، «جیمزباند» یک پله در جدول سقوط کرده است. این فیلم به کارگردانی بهمن گودرزی با بازی محسن کیایی و سام درخشانی، قدیمی‌ترین فیلم حاضر در چرخه اکران است. با این حال، ماندگاری «جیمزباند» در میان سه فیلم نخست جدول نشان می‌دهد آثار کم‌دی حتی در شرایطی که فیلم‌های تازه و پرستاره وارد رقابت می‌شوند، همچنان بخشی از مخاطبان خود را حفظ می‌کنند.

